

Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 13. november 2023
(OR. en)

15151/23

SOC 743
EMPL 530
EDUC 421
ECOFIN 1143

NOTE

fra:	formandskabet
til:	De Faste Repræsentanternes Komité/Rådet
Vedr.:	Det europæiske semester 2024: grønne kollektive overenskomstforhandlinger – Orienterende debat

Vedlagt følger til delegationerne en orienterende note fra formandskabet om ovenstående emne med henblik på den orienterende debat i EPSCO-Rådet den 27. november 2023.

VEJLEDENDE NOTE MED HENBLIK PÅ DRØFTELSE

"Grønne kollektive overenskomstforhandlinger med henblik på en retfærdig grøn omstilling"

Dekarbonisering af økonomien, energieffektivitet, den cirkulære økonomi og mere generelt klimaforandringerne er nu centrale spørgsmål på Den Europæiske Unions og dens medlemsstaters politiske dagsorden. Dette fremgår af den europæiske grønne pagt og de forskellige initiativer i den – såsom *Fit for 55*-pakken – der bidrager til at opnå klimaneutralitet senest i 2050 som fastsat i den europæiske klimalov, og de reformer og investeringer, der støtter den grønne omstilling, herunder *REPowerEU* og de nationale genopretnings- og resiliensplaner inden for rammerne af *NextGenerationEU*-midlerne.

En retfærdig omstilling til klimaneutralitet er en central udfordring i vores tid, er vidtrækkende og berører mange områder, herunder arbejds- og socialspørgsmål. Øget beskæftigelse, anstændige arbejdsvilkår og miljøbeskyttelse kan ikke være konkurrerende realiteter. Tværtimod er de indbyrdes forbundne, supplerer hinanden og udgør en fælles dagsorden, der skal tjene samfundets velfærd og virksomhedernes og arbejdstagernes behov. Den europæiske grønne pagt og indsatsen hen imod en social union skal formuleres behørigt og være til gensidig gavn på alle niveauer. Den europæiske søjle for sociale rettigheder anerkender også betydningen af den grønne omstilling og dens indvirkning på sociale rettigheder og beskæftigelsesmæssige udfordringer.

Den grønne omstilling skaber muligheder, men også udfordringer med hensyn til beskæftigelse og arbejdsvilkår, og disse vil få større gennemslagskraft i de kommende år. Som på andre områder skal den sociale dialog mellem EU-institutionerne, regeringerne og arbejdsmarkedets parter på tværs af sektorer spille en fremtrædende rolle i udformningen og gennemførelsen af miljø- og energipolitikker og også mere generelt alle politikker i forbindelse med den grønne omstilling på grund af deres indvirkning på beskæftigelsen og arbejdsvilkårene.

Derfor opfordrede Rådet i sin henstilling af 16. juni 2022 om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet, som har til formål at genoverveje de socioøkonomiske virkninger af den grønne omstilling, medlemsstaterne til at vedtage og gennemføre pakker af foranstaltninger til fremme af en retfærdig omstilling i tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Navnlig anses politikpakkerne for at være afgørende for udviklingen af foranstaltninger til støtte for de mennesker, sektorer og geografiske områder, der er mest berørt af den grønne omstilling. Dette gælder især i en situation, hvor socialpolitikkerne til håndtering af energiomstillingen stadig befinder sig på et meget tidligt stadium i de fleste medlemsstater, og den sociale dialog er nøglen til en effektiv udvikling heraf.

Som nævnt i Kommissionens meddelelse af 25. januar 2023 "Styrkelse af den sociale dialog i Den Europæiske Union: udnyttelse af dens fulde potentiale til at sikre retfærdige omstillinger" er en meningsfuld social dialog og effektive kollektive overenskomstforhandlinger afgørende for at finde afbalancerede løsninger, der deles af virksomheder og fagforeninger, for at tilskynde til en retfærdig omstilling til en dekarboniseret økonomi og for at fremme et grønt og socialt Europa.

Desuden skal medlemsstaterne sikre et gunstigt miljø for en social toparts- og trepartsdialog, herunder kollektive overenskomstforhandlinger på alle niveauer, der omfatter inddragelse af arbejdsmarkedets parter på en systematisk, meningsfuld og rettidig måde i udformningen og gennemførelsen af beskæftigelses- og socialpolitikker og, hvor det er relevant, økonomiske og andre offentlige politikker, herunder i forbindelse med det europæiske semester.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin plenarforsamling den 14. juni 2023 en udtalelse med titlen "Grønne kollektive forhandlinger: bedste praksis og fremtidsperspektiver"¹.

EØSU erklærer i denne udtalelse, at "virksomheder og arbejdstagere bør have adgang til passende kanaler for at kunne deltage i indsatsen for at støtte op om miljøbeskyttelse og bekæmpe klimaforandringerne". Samtidig med at den rolle, som de nationale arbejdsmarkedsrelationer og arbejdsmarkedsparternes autonomi spiller, respekteres, er fremme af grønne kollektive overenskomstforhandlinger en måde at lægge vægt på den grønne omstilling på.

¹ <https://www.eesc.europa.eu/da/our-work/opinions-information-reports/opinions/green-collective-bargaining>.

EØSU mener, at drøftelserne om miljøspørgsmål i forbindelse med kollektive overenskomstforhandlinger handler om bestemmelser, der er til forhandling – som det fremgår af eksemplerne i bilagene til ovennævnte udtalelse – mellem arbejdsmarkedets parter inden for rammerne af kollektive overenskomster, som har en direkte og indirekte indvirkning på miljøet. Disse bestemmelser kan bl.a. omfatte:

- a) virksomhedsaktiviteters påvirkning af miljøet
- b) beskyttelse af arbejdstagerne mod virkningerne af miljø- og klimaforandringer
- c) den grønne omstillings indvirkning på en virksomheds aktiviteter for så vidt angår arbejdets tilrettelæggelse, forandring i de faglige profiler og arbejdstagernes færdigheder
- d) intern overvågning af gennemførelsen af forholdene i punkt a, b og c.

Blandt udtalelsens konklusioner og henstillinger kan nævnes, at EØSU opfordrer Unionen og medlemsstaterne til fortsat yderligere at støtte tiltag og initiativer – som giver virksomhederne og arbejdstagerne incitament til at tilpasse sig den grønne omstilling – og til blandt andre tiltag at overveje et koncept med delegerede arbejdstagere, som fungerer som repræsentanter for miljøomstillingen eller kontaktpunkter for spørgsmål vedrørende den grønne omstilling på arbejdspladsen.

På europæisk tværsektorielt niveau er den grønne omstilling og udfordringerne i forbindelse hermed i arbejdsverdenen for eksempel blevet behandlet i erklæringen af 30. maj 2017 fra de europæiske arbejdsmarkedsparter om udnyttelse af den grønne økonomis potentiale for jobskabelse² og i henstillingerne af 9. december 2021 om cirkulær økonomi inden for rammerne af den sociale dialog³.

Trods de forskellige initiativer, der nævnes ovenfor, kan den sociale dialog og de kollektive overenskomstforhandlingers rolle i forvaltningen og sikringen af en retfærdig grøn omstilling styrkes yderligere.

² https://www.buinessurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/2017-05-30_european_social_partners_statement_on_greening_economy_for_jobs_creation.pdf.

³ https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2021-11/Final%20report%20circular%20ecenomy_Recommendations_v3_0.pdf.

I betragtning af en række eksisterende aftaler i flere europæiske sektorer og virksomheder, som der henvises til i ovennævnte EØSU-udtalelse, er det nødvendigt at tage skridt hen imod grønne kollektive overenskomstforhandlinger, hvor arbejdsmarkedets parter på forskellige forhandlingsniveauer spiller en vigtig rolle med hensyn til at gøre virksomhederne mere bæredygtige, robuste og produktive og rodfæstet i anstændigt arbejde.

Sådanne grønne kollektive overenskomstforhandlinger kunne f.eks. indeholde:

- den grønne omstillings indvirkning på beskæftigelsen og den territoriale og sociale samhørighed
- skabelsen af grønne job
- skift mellem forskellige aktivitetssektorer og den nødvendige uddannelse og omskoling af arbejdstagere
- mobilitet i byer med henblik på at nå frem til arbejdspladsen
- energieffektivitet i produktionen og i udførelsen af arbejdet
- information og høring af arbejdstagere gennem udpegelse af repræsentanter for grøn omstilling eller deres deltagelse i specialudvalg
- styrkelse af miljøkompetencerne hos de parter, der forhandler de kollektive overenskomster.

Alle disse spørgsmål bør behandles ud fra et kønsperspektiv.

Desuden er det også værd at overveje den rolle, som kollektive overenskomstforhandlinger spiller med hensyn til at skabe retfærdige arbejdsvilkår og forebygge erhvervsbetingede risici i forbindelse med klimaforandringer såsom situationer med ekstreme temperaturer eller andre ugunstige vejrforhold i betragtning af deres store indvirkning på arbejdstagernes sundhed og sikkerhed.

Endelig kan grønne kollektive overenskomstforhandlinger være et passende instrument til at fremme større demokrati på arbejdspladsen og samtidig gøre det muligt for den europæiske grønne pagt og den sociale union at supplere hinanden, også i betragtning af de mål, der er fastsat i søjlen for sociale rettigheder.

I denne forbindelse opfordres ministrene til at udveksle synspunkter om følgende spørgsmål:

- Hvordan kan kollektive overenskomstforhandlinger støtte bekæmpelsen af klimaforandringer, øge den miljømæssige bæredygtighed og ledsage en retfærdig omstilling til klimaneutralitet? Er der nogen nylige erfaringer og god praksis inden for grønne kollektive overenskomstforhandlinger i din medlemsstat?
 - Hvilke foranstaltninger kan Unionen, medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter selv træffe for at fremme grønne kollektive overenskomstforhandlinger, samtidig med at arbejdsmarkedets parters autonomi respekteres? Hvilken rolle kan det europæiske semester spille?
-